

LEGAL ALERT

14 ЖОВТНЯ 2019

НОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

Набирає чинності Кодекс України з процедур банкрутства	2
Суб'єкти банкрутства	3
Арбітражний керуючий	3
Боржник	3
Боржники – юридичні особи	3
Боржники – фізичні особи та фізичні особи-підприємці	5
Кредитори	5
Процедури банкрутства юридичних осіб	6
Санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство	6
Розпорядження майном боржника	6
Процедура санації боржника	7
Ліквідаційна процедура	8

Набирає чинності Кодекс України з процедур банкрутства

21 жовтня 2019 року набирає чинності Кодекс України з процедур банкрутства, прийнятий ще рік тому.

З дня чинності Кодексу з процедур банкрутства (надалі також – «Кодекс») подальший розгляд справ про банкрутство здійснюється відповідно до положень Кодексу, незалежно від дати відкриття провадження у справі про банкрутство. Виняток складають справи про банкрутство, які на день введення в дію Кодексу перебувають на стадії санації; провадження в таких справах продовжується відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Відповідно до Кодексу банкрутство, визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити грошові вимоги кредиторів, окрім як через застосування ліквідаційної процедури. Банкрутство має на меті відновлення платоспроможності боржника, для чого вводиться додатковий захист боржника та його майна, а для захисту інтересів сторін провадження – призначається арбітражний керуючий.

Банкрутство віднесено до господарських справ, які розглядаються Господарськими судами. Суди під час розгляду справи керуються Господарським процесуальним кодексом.

Процедура банкрутства за новим кодексом зазнає змін. Основними змінами та особливостями нової процедури банкрутства є:

- не передбачено мінімального розміру заборгованості перед кредитором для відкриття провадження у справі про банкрутство;
- провадження у справі про банкрутство фізичної особи може бути відкрито лише за її власною заявою;
- розширено процедуру санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство;
- продаж майна у справі про банкрутство проводиться виключно через електронні торги;
- положення Кодексу приведено у відповідність із положеннями Господарського процесуального кодексу;
- уточнено підстави для визнання недійсними правочинів боржника. Крім того, недійсними можуть бути визнані правочини, що укладені протягом трьох років перед початком процедури банкрутства;
- додатково захищено інтереси заставних кредиторів та визначено умови реалізації їхніх прав на заставне майно;
- кредитори, які не встигли у визначений законом строк подати заяви до суду, відтепер прирівняні в черзі на погашення з іншими кредиторами (щоправда, вони не мають права вирішального голосу на зборах і в комітеті кредиторів).

Суб'єкти банкрутства

Суб'єктом банкрутства – боржником може бути

- юридична особа,
- фізична особа-підприємець або фізична особа.

При чому для юридичних та фізичних осіб передбачено різні процедури, що значно відрізняються одна від одної.

Учасниками провадження у справі про банкрутство є: сторони, арбітражний керуючий, державний орган із питань банкрутства, Фонд державного майна України, представник органу місцевого самоврядування, представник працівників боржника, уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника, а також в окремих випадках інші учасники справи про банкрутство, щодо прав або обов'язків яких існує спір.

Сторони у справі про банкрутство – конкурсні кредитори (представник комітету кредиторів), забезпечені кредитори, боржник (банкрут).

Арбітражний керуючий

Окремою фігурою в процедурі виступає арбітражний керуючий. Слід зазначити, що для забезпечення незалежності при порушенні провадження у справі, арбітражного керуючого призначає автоматизована система.

Арбітражного керуючого призначає господарський суд із метою захисту інтересів учасників провадження у справі та нагляду за дотриманням законності. Арбітражний керуючий має низку прав та обов'язків, за допомогою яких він має здійснити всі можливі дії для відновлення платоспроможності боржника та погашення його заборгованостей.

Професійна відповідальність арбітражного керуючого має бути застрахована (на випадок заподіяння шкоди внаслідок неумисних дій або помилки під час здійснення повноважень арбітражного керуючого).

Боржник

Боржник – юридична або фізична особа (у тому числі фізична особа-підприємець), яка неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав. Слід звернути увагу, що Кодекс визначає банкрутом лише осіб, які мають саме грошові зобов'язання.

Боржники – юридичні особи

Якщо для кредитора звернення до суду із заявою про банкрутство – це право, то для боржника-юридичної особи – обов'язок. Боржник зобов'язаний протягом місяця звернутися до суду із заявою про відкриття провадження у справі, у разі

якщо задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності), та в інших випадках, що їх передбачає Кодекс.

Якщо керівник боржника допустив порушення цих вимог, він несе солідарну відповідальність за незадоволення вимог кредиторів. Питання порушення з боку керівника боржника зазначених вимог підлягає розгляду у господарському суді під час здійснення провадження у справі. Якщо таке порушення виявлено, це є підставою для подальшого звернення кредиторів своїх вимог до керівника.

У разі банкрутства боржника з вини його засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб (зокрема з вини керівника боржника), які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки чи мають змогу іншим чином визначати його дії, на учасників/акціонерів боржника (або інших осіб) у разі недостатності майна боржника може бути покладена субсидіарна відповідальність за його зобов'язаннями.

При цьому, мінімального розміру заборгованості для відкриття провадження у справі про банкрутство Кодекс не передбачає.

Після відкриття провадження у справі про банкрутство до боржника застосовується низка обмежень щодо діяльності. Також, з метою захисту активів боржника та інтересів кредиторів, одночасно з відкриттям провадження вводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів. Протягом дії мораторію заборонено:

- стягнення майна з боржника на підставі виконавчих або інших документів, що містять майнові вимоги, а також виконання вимог, на які поширюється мораторій;
- не нараховується неустойка (штраф, пеня), не застосовуються інші фінансові санкції;
- зупиняється перебіг позовної давності на період дії мораторію;
- не застосовується індекс інфляції за увесь час прострочення виконання грошового зобов'язання, 3% річних за прострочення виконання зобов'язання.

Дія мораторію на задоволення вимог кредиторів не поширюється на:

- вимоги поточних кредиторів;
- виплату заробітної плати та нарахованих на ці суми страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування;
- відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю та життю громадян;
- виплату авторської винагороди;
- виплату аліментів;
- вимоги за виконавчими документами немайнового характеру, що зобов'язують боржника вчинити певні дії чи утриматися від їх вчинення.

Боржники – фізичні особи та фізичні особи-підприємці

Фізичні особи у статусі боржників мають ряд особливостей. Провадження у справі про банкрутство фізичної особи може бути відкрито лише за її власною заявою. При цьому, боржник отримує право на звернення до суду з заявою про банкрутство в разі, якщо:

- розмір прострочених зобов'язань боржника перед кредитором (кредиторами) становить не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати (у 2019 році розмір таких прострочених зобов'язань боржника складає 125 190 грн.). При чому, до складу грошових вимог не включаються неустойка (штраф, пеня) та інші фінансові санкції;
- боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50% місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців;
- ухвалено постанову у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке може бути звернено стягнення;
- існують інші обставини, які підтверджують, що найближчим часом боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі.

Отже, порушити провадження у справі про банкрутство щодо фізичної особи складніше, ніж щодо юридичної особи. З моменту відкриття провадження у справі також вводиться мораторій, але лише на строк 120 днів.

Кредитори

Кредитор – це юридична або фізична особа, а також контролюючий орган, уповноважений здійснювати заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску, та інші державні органи, які мають вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника.

За статусом кредитори поділяються на:

Забезпечені кредитори – кредитори, вимоги яких до боржника або іншої особи забезпечені заставою майна боржника. Забезпечені кредитори можуть повністю або частково відмовитися від забезпечення. Якщо вартості застави недостатньо для покриття всієї вимоги, кредитор повинен розглядатися як забезпечений лише в частині вартості предмета застави.

Конкурсні кредитори – кредитори за вимогами до боржника, що виникли до відкриття провадження у справі про банкрутство і виконання яких не забезпечено заставою майна боржника. Конкурсні кредитори за вимогами, що виникли до дня відкриття провадження у справі про банкрутство, зобов'язані подати до господарського суду письмові заяви з вимогами до боржника протягом 30 днів із дня офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство. Кредитори, вимоги яких заявлені після завершення цього строку, є конкурсними, однак не мають права вирішального голосу на зборах та в комітеті кредиторів.

Поточні кредитори – кредитори за вимогами до боржника, що виникли після відкриття провадження у справі про банкрутство.

Закон визначає, що звернутися до суду зі заявою про банкрутство юридичної особи мають право сам боржник або кредитор. Звернутися зі заявою про банкрутство фізичної особи кредитор права не має.

Під час звернення до суду кредитор зобов'язаний сплатити судовий збір у розмірі 10 прожиткових мінімумів (у 2019 році судовий збір складає 19 210 грн.), а також авансувати арбітражному керуючому зарплату у розмірі 3 мінімальних заробітних плат (у 2019 році ця сума складає 12 519 грн.).

Процедури банкрутства юридичних осіб

Судові процедури для юридичних осіб: розпорядження майном, санація, ліквідація. Слід зазначити, що всі зміни статусу процедури банкрутства мають публікуватися на офіційному сайті судової влади України, завдяки чому кожна зацікавлена особа може відстежити перебування боржника в процедурі банкрутства.

Санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство

Процедура санації боржника до порушення провадження не є судовою процедурою.

Санація боржника до порушення провадження дає можливість спробувати відновити платоспроможність боржника без застосування процедури банкрутства. Для введення досудової санації необхідні: згода власника майна боржника; згода кредиторів, які сукупно володіють понад 50% загальної заборгованості, без урахування вимог зацікавлених осіб; план санації боржника, погоджений із забезпеченими кредиторами та схвалений зборами кредиторів.

Розпорядження майном боржника

За загальним правилом, після порушення провадження у справі вводиться процедура розпорядження майном боржника та вводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів. Цю процедуру можна назвати перехідною, оскільки, з одного боку, боржник продовжує здійснювати господарську діяльність, з іншого – діє мораторій та існують обмеження щодо майнових дій боржника. Основною метою є вивчення майнового стану боржника та визначення можливості відновлення його платоспроможності. Також процедура має на меті захистити інтереси кредиторів, для чого вводиться мораторій. Під час дії процедури розпорядження майном боржнику заборонено задовольняти вимоги кредиторів, крім поточних кредиторів та виплат заробітної плати.

Для визначення обсягу заборгованості боржника оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство публікується на офіційному сайті судової

влади України. Протягом 30 календарних днів від моменту публікації кредитори мають звернутися до господарського суду, що порушив провадження, із заявами кредиторських вимог до боржника. За результатами розгляду цих заяв, суд складає та затверджує реєстр кредиторів боржника, який служить основним документом для визначення сум заборгованості та кількості голосів кожного кредитора.

Процедура розпорядження майном вводиться на строк до 170 календарних днів.

На час дії процедури розпорядження майна призначається розпорядник майна – арбітражний керуючий. Він займається розглядом кредиторських заяв, веденням реєстру кредиторів, аналізом фінансово-господарської діяльності.

Органом, що представляє інтереси кредиторів у цій процедурі є комітет кредиторів, який утворюється в кількості до 7 осіб за рішенням загальних зборів кредиторів. Кредитор, який має 25 і більше відсотків голосів, автоматично включається до складу комітету кредиторів.

За результатами процедури розпорядження майном приймається рішення про перехід до однієї з наступних процедур: санації або ліквідації.

Процедура санації боржника

Суд вводить санацію в разі, якщо є підстави вважати, що платоспроможність боржника може бути відновлена. Слід зауважити, що відновлення платоспроможності боржника є метою процедури банкрутства, всі інші процедури є похідними. Саме задля відновлення платоспроможності і недопущення ліквідації суб'єкта господарювання вводиться спеціальний режим – процедура банкрутства.

В процедурі санації боржник разом із інвестор (за його наявності) за участю кредиторів розробляють план санації – основний документ процедури. Арбітражний керуючий має діяти згідно з планом санації.

Закон передбачає низку процедур, за допомогою яких може бути заплановано відновлення платоспроможності боржника, серед яких:

- збільшення статутного капіталу боржника;
- продаж майна;
- відчуження майна шляхом заміщення активів;
- реструктуризація або репрофілювання виробництва;
- відстрочення та/або розстрочення або прощення частини боргів;
- виконання зобов'язань боржника третіми особами – серед інших, власником майна.

За результатом проведення процедури санації боржник або відновлює платоспроможність, або (в разі неможливості її відновлення) переходить до наступної процедури – ліквідації.

Цікавим заходом по відновленню платоспроможності боржника є можливість для власника майна на будь-якій стадії процедури санації або ліквідації вивести

боржника з банкрутства шляхом задоволення вимог всіх кредиторів, внесених до реєстру. Це є також засобом захисту інтересів власника майна, оскільки дозволяє йому розрахуватися з боргами, не втрачаючи час та зберігши активи.

Ліквідаційна процедура

Визнання боржника банкрутом та перехід до ліквідаційної процедури здійснюється у разі, коли встановлено неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та/або мирової угоди і погасити грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Ліквідаційна процедура вводиться на строк до 12 місяців.

Після прийняття господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом поточні кредитори мають право заявити свої вимоги для включення до реєстру кредиторів.

Особливості ліквідаційної процедури:

- не виникає жодних додаткових зобов'язань, зокрема по податках;
- скасовуються всі арешти, накладені на майно боржника.

Під час ліквідаційної процедури здійснюється реалізація активів боржника з метою максимального задоволення вимог кредиторів. Реалізація активів здійснюється через процедуру аукціону в електронній торговій системі. Безпосередній продаж через організацію роздрібною торгівлі здійснюється як виняток для малоцінних предметів або товарів, що швидко псуються.

Якщо буде доведено вину в банкрутстві засновників або керівника боржника, вони несуть субсидіарну відповідальність.

Закон встановлює черговість погашення вимог кредиторів:

- **1-а черга:** вимоги з заробітної плати (в тому числі арбітражного керуючого), судового збору, витрат на процедуру;
- **2-а черга:** вимоги фондів соціального страхування та виплати за завдану шкоду життю та здоров'ю громадян;
- **3-я черга:** вимоги по податках та вимоги державного резерву;
- **4-а черга:** вимоги конкурсних кредиторів;
- **5-а черга:** повернення внесків трудового колективу;
- **6-а черга:** всі інші вимоги.

Контактні особи:

Ігор Дикунський, LL.M.,
партнер
igor.dykunskyy@DLF.ua

Дмитро Сикалюк,
старший юрист
dmitriy.sykaluk@DLF.ua

Legal alert містить короткий огляд поточних змін в українському законодавстві та не може розглядатись як юридична консультація. Для отримання детальнішої інформації або рекомендацій щодо конкретних питань, просимо звернутися до вказаних контактних осіб або скористатися формою зворотного зв'язку на нашому сайті.

Legal alert – це безкоштовне електронне видання. Якщо Ви більше не хочете його отримувати, будь ласка, надішліть коротке повідомлення на info@DLF.ua

DLF attorneys-at-law

IQ Бізнес-центр | вул. Болсуновська, 13-15 | 01014 Київ | www.DLF.ua | info@DLF.ua
T +380 44 384 24 54 | F +380 44 384 24 55